

Ardoen goma

SRI LANKAN eta Indian esnearen arbolaren (*Brosimum utile*) latexa esnetzat jotzen da. Artirinezko ogia, artoa, berarekin zopak eginda jateko ohi-tura omen dute nekazari-ek. Ahosabaian pixka bat helduagatik, gozoa eta atsegina omen da. Dastatu beharko.

Jan ez, baina ezpaine-tan eta mihi muturrean pasa bai. Bada, hemen ere, bi ezpain xokoen artean darabilgun beste latex bat. Erruz, gainera; gero eta gehiago ikusten dut: erretzeko zigarro

papera. Erregaiaren azal, hatz artean bildu, alde bateko ertzean duen Arabiako goma mihian pasa eta, errematea emateko, kiribildu eta papera paperari itsastea arte ederra da. Paper ziztrin batekin egindako artelanak ikusten dira. Zigarrogintzan bezala porrugintzan, txirrietan.

Arabiako goma du papertxoaren aiekak. Arabiakoa? Garai batean Arabian sortzen zen, baita

Acacia generoko zuhaitza.

Asia mendebaldean ere. Zigarreta paperean biltzen den eran, duela 5.000 urte inguru, Egipton, momiak biltzeko erabiltzen zuten. Gaur egun Afrika iparraldeko Sahara basamortua eta hegoaldeko sabanaren artean, Senegaldik Eritrea arterainoko Sahel eskualde tzarrean ekoizten da; nagusiki, %70, Sudanen. Estimatuena Sudaneko Kordofangoa eta Senegalgo Ferlokoa dira.

Goma hori *Acacia* generoko zuhaitzei kentzen zaie, *Acacia senegal* eta *Acacia seyal*. Azaleko zauriak egin azalean eta, zauria ixteko isuriko duen jaria-kina bildu. Zauritik atera orduko zihatu egingo da eta gogortu. Zuhaitz bakoitzak libra erdi bat inguru eman dezake, sasoiko. Mundu osoan, gero eta goma eske handiagoa dagoenez, beste espezie eta generoetako zuhaitzetatik ere gero eta gehiago ateratzen da.

Gutxien uste duzunean ahoratuko duzu goma:

txigoma edo mastekatzeko goman, izotzetan, litxarrerian, botiketan, coca-colan... Adierazten duten tokietan E-414 kodearekin azalduko da. Ez dizute berehalakoan esango, baina ardoetan erruz darabilte: argitzeko, egonkortzeko, orekatzeko, mingotsa kentzeko eta gorputza emateko. Garai bateko ardozopetakoa ez bezala... ■

400.000

Txilarra da Eskoziako landare zabalduena. Bertako kulturaren ikur ezagunenetakoa da. Hari lotutako makina bat ipuin, istorio eta elezahar badute. Eguneroko bizimoduan ere ikaragarri lagundu die. Guk teilatuan teila, haiek txilarra. Guk lastairan lastoa, haiek txi-

llarra. Eta horma, lokarri, iltze, erratz, aitzur, eskuare, arrastelu eta abar izan dute txilarra. Baita gonetarako koloregaia ere: horia, urrea, ubela, grisa, berdea eta brontzea marrazteko.

Izan ere, badute gaia: 400.000 hektarea baino gehiago txilardi da Eskozian. Euskal Herriaren bostetik bat. Berriz ere izango dira bere buruaren jabe! ■

Landareei buruzko galderaren bat egin edo gairen bat proposatu nahi badiguzu, bidali mezua landareak@argia.com helbidera eta orrialde honetan bertan irakurri ahal izango duzu erantzuna.

ALKARTASUNA
Usurbilgo Baserritarren Kooperatiba

Atallu Industrialdea 26 Usurbil 20170 Gipuzkoa
Tel/Fax.: 943 36 11 14 • alkartasuna@usurbil.com
www.alkartasunausurbil.com